

kuvat: © Annika Rauma

**Kaustisen kunnan tarkastuslautakunnan
arviointikertomus
vuodelta 2020**

Sisälllys

Puheenjohtajan katsaus.....	3
1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely	4
2. Edellisten vuosien arviointikertomusten johdosta tehtyjen toimintojen arviointi.....	5
3. Arvio asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta	8
3.1 Strategian toimeenpano ja toteuttaminen	8
3.2. Toimintakertomuksessa raportoitujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	9
3.3. Konsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen	10
4. Talouden tasapainottamisen arviointi (kuntalaki 71.3).....	11
4.1. Talouden tasapainotuksen toteutuminen tilikaudella	11
4.2. Voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyys.....	12
5. Muut havainnot	12
6. Yhteenveto tavoitteiden toteutumisesta ja kunnan palveluiden tuloksellisuudesta ja kehityksestä	13
7. Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle	13
8. Allekirjoitukset	13

Puheenjohtajan katsaus

Olen miettinyt mitä asiakohtia ottaisin esille tässä katsauksessa. Kuin tilauksesta luin paikallislehdestä 15.4 päätoimittaja Ahon pääkirjoituksen "Iltakoulut ovat tehneet valtuustojen kokouksista teatteriesityksiä". Pitkälti yhdyn päätoimittajan näkemykseen, mutta on seikkoja, miksi nykyisin on menty tähän vallitsevaan suuntaan.

Valtuuston kokouksia on vähennetty, niitä on 3 - 4/vuosi. Esityslistat ovat tulleet pitkiksi, joten kokousaika saattaa olla 3 - 4 tuntia. Paras terävyys varmaan katoaa loppupuolella. Iltakouluissa valmistellaan vaikeita ja monitahoisia asiakohtia, jotka on katsottu helpottavan varsinaista kokoustyöskentelyä. Demokraattista päätöksentekoa tämä malli ei heikennä. Kuntastrategiassa on asetettu avoimuus yhdeksi tärkeimmistä tavoitteiksi. Tämä toimintatapa ei lisää avoimuutta vaan päinvastoin. Säästöillä tätä tuskin voi perustella.

Valtuusto on laatinut yksimielisesti itselleen ja hallinnolle erilaisia ohjeita ja säännöstöjä. Kuntastrategia on valtuustokauden tavoiteohjelma mikä määrittää päätösten suuntaa. Hallintosääntö ja lukuisat muut säännöt taas ohjaavat päätöksentekoa ja niiden laillisuutta koska kunta- ja hallintolaki tuovat omat vaatimuksensa päätöksentekoon. Toivoisin päättäjiltä huolellisempaa otetta säännösten tuntemisessa ja noudattamisessa. Tuleville valtuutetuille ja lautakunnan jäsenille ehdottomasti koulutustarve ko. asiakohtiin.

Talousasiat ovat aina olleet kertomuksessani tärkeitä, niin nytkin. Tilinpäätös tulee olemaan huomattavan positiivinen, mikä on loistava tulos. Tulos tulee mahdollistamaan meidän suuren alijäämän pienenemisen noin 1,7 miljoonalla. Valittaen täytyy todeta saavutetusta tuloksesta se, että tuloksen saaminen oli avustusten aikaansaamaa. Kattamatonta alijäämää jää vielä huomattavan paljon (0,6) mikä on katettava tulevina vuosina. Omalla kuntatalouden toiminnalla summa on suuri ja muuttujia paljon.

Emme tiedä miten Soiten kustannukset tulevat muuttumaan. Korona ajasta on muodostunut hoitovelkaa mikä tulee vaikuttamaan osaltaan kuntiin. Valitettavan vaikea ennakoida.

Strategian tavoitteita on henkilöstön hyvinvointi. Monet teollisuusjohtajat mainitsevat henkilökunnan parhaaksi pääomaksi. Hyvinvoiva henkilöstö näkyy ulospäin, joten huolehdietaan pääomastamme hyvin.

Olen kritisoinut kuntamme toimintaa joskus jopa liiaksikin kahdeksan vuoden ajan. Alussa tehtävä tuntui hienolta ja tärkeältä voidessa tuoda epäkohtia esille. Nyt tunnen teitä mukanaolevia henkilökohtaisesti, joten kritisointi on yhä vaikeampaa jopa epämiellyttävää. Kiitos teille kaikille ja voimia sekä terveyttä tulevaan.

Kiitoksia lautakunnalleni, luottamushenkilöille ja viranhaltijoille.

Markku Luomala
Tarkastuslautakunnan pj.

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Tarkastuslautakunta antaa kuntalain (410/2015) mukaisesti valtuustolle vuosittain arviointikertomuksen siitä, ovatko valtuuston asettavat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kunnassa ja kuntakonsernissa. Tarkastuslautakunta voi arvioida myös toiminnan, toimintatapojen ja palvelujen järjestämisen tarkoituksenmukaisuutta. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä taloussuunnittelukaudelle.

Tässä laissa säädetyn tehtävän toteuttamiseksi tarkastuslautakunta on kokoontunut vuosien 2020 – 2021 aikana vuoteen 2020 kohdistuvan arvioinnin suorittamista varten kuusi kertaa.

Kokouksissaan lautakunta on kuullut kunnanhallituksen puheenjohtajaa, kunnan johtavia viranhaltijoita ja keskustellut heidän kanssaan kunnan hallinnon ja taloudenhoidon ajankohtaisista asioista ja tulevaisuuden näkymistä.

Vuosi 2020 oli tarkastuslautakunnan viimeinen toimintavuosi.

Alkuvuoden 2019 tarkastuslautakunnan jäsenet ja varajäsenet olivat:

Varsinainen jäsen

Markku Luomala, puheenjohtaja
Toni Anttila, varapuheenjohtaja

Mika Jouppila
Jaana Jylli ero 9.11.2020, Seija Kaustinen 9.11.2020 alkaen
Vappu Peltokangas

Varajäsen

Kari Paasila
Seija Kaustinen 9.11.2020 saakka
Marianne Virkkala 9.11.2020 alkaen
Tiina Haukilahti
Henrik Toivonen
Oili Salo.

Tilintarkastuksen kilpailutus suoritettiin ja valtuusto valitsi vuosien 2018 – 2021 tilintarkastusta varten BDO Auditor Oy:n, vastuunalaisena tilintarkastajana JHTT Asko Vanhatupa.

Lautakunnan valitsemana sihteerinä on toiminut toimistosihteerinä Annika Rauma.

Vuonna 2020 tarkastuslautakunnan painopistealueina olivat:

Kunnanhallitus

- yleiskuva kunnan johtamis- ja ohjausjärjestelmästä sekä eri toiminnoista
- kuntastrategian tavoitteet ja toteutuminen kunnassa ja kuntakonsernissa
- sisäisen valvonnan järjestämisen arviointi, konsernivalvonta ja riskienhallinta
- talouden seuranta/talouden tasapainottamistoimenpiteiden toteutumisen arviointi ja tuottavuuden parantaminen

Sosiaali- ja terveystoimi

- Hoitotakuu
- Hoitoketjun toimivuus
- Talouden tasapainottamistoimenpiteiden toteuttamisen arviointi ja tuottavuuden parantaminen
- Kuntamaiseman tietojen hyödyntäminen johtamisen apuvälineenä
- Sosiaali- ja terveystoimen tehtäväalueet, vanhustenhuolto, kotipalvelut, sosiaalityö jne.

Sivistystoimi

- Sivistystoimen palvelustrategioiden toteuttaminen valtuuston asettamien tavoitteiden kautta

Tekninen toimi

- Teknisen toimen palvelustrategioiden toteuttaminen valtuuston asettamien tavoitteiden kautta
- Toiminnan järjestäminen tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla
- Kilpailuttaminen teknisessä toimessa
- Ostopalvelut ja niiden kytkeytyminen strategiaan, hankintaprosessi, sopimukset ja niiden sisältö esim. laatumittarit ja niiden valvonta

- Talouden tasapainottamistoimenpiteiden toteuttamisen arviointi ja tuottavuuden parantaminen
- Teknisen toimen tehtäväalueet: yhdyskuntasuunnittelu, kaavoitus ja maankäyttö, asumisen edistäminen, jätehuolto, liikenneväylät, puistot ja yleiset alueet, ruokahuolto, toimitilapalvelut, vuokrauspalvelut, vesihuolto, maa- ja metsätilat, muu liiketoiminta.

Ympäristölautakunta

- Ympäristönsuojelu
- Ympäristövastuut

Investoinnit ja liikelaitosten toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.

Tytäryhtiöt Kaustisen Lämpö Oy, Kiinteistö Oy Kaustisen oppilasasuntolat, Kaustisen Kansantaiteenkeskus Oy, Kiinteistö Oy Rekipolska, Kaustisen Kehitys Oy (As Oy Kaustisen Funkkis kehityksen tytär).

Lautakunnan arviointikertomuksen pääpaino on vuoden 2020 painopistealueiden arvioinnissa ja muiden alueiden arviointi on jätetty vähemmälle.

Tilivuonna 2020 lautakunta ei osallistunut koulutuksiin.

Kunnan eri toimielinten pöytäkirjojen ja niihin liittyvän materiaalin, toimintakertomuksen ja tilinpäätöslaskelmien sekä käytyjen keskustelujen ja haastattelujen perusteella lautakunta antaa seuraavan arviointikertomuksen valtuustolle:

2. Edellisten vuosien arviointikertomusten johdosta tehtyjen toimintojen arviointi

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt edellisen vuoden 2020, aikana arviointikertomuksessaan huomiota seuraaviin asioihin:

Sivistystoimen vastuualue:

Edellisen vuoden huomiot:

- sivistyslautakunta on nyt kiinnittänyt huomiota niin, että oikaisuvaatimusohjeet on täytetty kunnolla
- esteellisyysmerkinnöissä on vielä osittain parannettavaa
- edelleen on palkattu henkilökuntaa, vaikka omalla hallinnonalalla on ollut lomautettuja. Tarkastuslautakunnan mielestä tämä on nyt saatettava lainmukaiselle tasolle. Lautakunta on huomauttanut tästä jo useiden vuosien ajan. Olisiko lomautetut voitu kutsua töihin, silloin kun sijaisia tarvitaan ja vuosilomat sijoittaa koko lomaudelle 1.5. – 30.9.2020 siten, että sijaisten määrä jää mahdollisimman pieneksi?

Vuoden 2020 huomiot:

Sivistystoimi on tehnyt kyselyn palveluistaan asteikolla 1 – 5. Kyselyn tulokset sijoittuvat reilusta kahdesta kolmeen. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että kysely on tehty. Tuloksien perusteella hallintokunnan pitäisi kuitenkin miettiä, miten parantaa toimintaa ja tehdä uusi seurantakysely samoista aiheista 1,5 – 2 vuoden kuluttua.

Teknisen lautakunnan vastuualue:

Edellisen vuoden huomiot:

- tekninen lautakunta on 5.2.2019 myöntänyt kahdelle nuorisovaltuuston jäsenelle puhe- ja läsnäolo-oikeuden kokoukseen, vaikka ohjeiden mukaan olisi tullut myöntää vain yhdelle.
- Useiden kokousten oikaisuvaatimusohjeet on täytetty puutteellisesti. Kotisivuille julkaisupäivä puuttuu.
- tekninen lautakunta on 21.5.2019 § 39 käsitellyt liikenneympyrän viulun toteutuksen tarjouksia ja äänestänyt asiasta. Äänestykseen ei kuitenkaan ole kirjattu minkäläisen äänestysesityksen puheenjohtaja on tehnyt ja, että lautakunta on äänestysesityksenmuodon hyväksynyt. Samassa kokouksessa on päätetty ostaa nurmikon leikkuu Kaustisen 4H-yhdistykseltä, joka on aikaisempinakin vuosina työn suorittanut, jolloin rahaa on kulunut noin 15.000 €. Hankinta olisi pitänyt kilpailuttaa kunnan hankintaohjeiden mukaisesti. Edelleen samassa kokouksessa on käsitelty musiikkilukion rakennushanketta ja asiasta on äänestetty. Äänestystulokseen olisi pitänyt merkitä ketkä ovat äänestäneet esittelijän esityksen puolesta ja ketkä Ukskosken esityksen puolesta.
- Tekninen johtaja on 25.2.2019 tekemällään viranhaltijapäätöksellä hankkinut Tanhuanpään alkointilaitokselle saneerauksen, joka on hinnaltaan ollut 53.540 €. Kunnanhallituksen antaman talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaisesti Viranhaltijapäätöksin tehtävien hankintojen yläraja on talousarvion puitteissa 15.000 euroa. Tekninen lautakunta on 5.2.2019 § 6 valtuuttanut teknisen johtajan tekemään päätöksen. Tekninen lautakunta ei voi siirtää hankintavastuuta tekniselle johtajalle, koska se kuuluu lautakunnan päätösvaltaan.
- Teknisen toimen hankinnoissa on paljon ollut myös suoramarkintaa, eikä päätöksissä ole mainittu, että hintatietoja olisi kysytty taikka kilpailutusta tehty. Kaikkea ei voi selittää esim. kiireellä.
- Teknisen toimen tulee kiinnittää huomiota pöytäkirjamerkintöjen tarkkuuteen. Teknisen toimen tulee myös noudattaa hankinnoissa kunnan hankintaohjeita.
- Vs. tekninen johtaja on tehnyt ympäristötarkastajaa koskevia viranhaltijapäätöksiä toistuvasti. Ympäristötarkastaja on vs. teknisen johtajan vaimo, eikä hän esteellisenä olisi voinut päätöksiä tehdä. Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään kaikessa toiminnassa huomiota esteellisyyksiin.

Vuoden 2020 huomiot:

- Tekninen lautakunta ei käsitellyt vuoden 2019 arviointikertomuksessa mainittuja lautakunnan alaisuuteen kuuluvia havaintoja, eikä antanut vastinetta niihin. Vastine on ainoastaan merkitty tiedoksi. Vastine on siten pelkästään teknisen johtajan jättämä, vaikka arviot koskivat myös koko lautakunnan toimintaa.
- Lautakunnan tulee vastata arviointikertomuksessa olleisiin havaintoihin, viranhaltijan laatima vastaus ei ole riittävä. Tarkastuslautakunta kehottaa teknistä lautakuntaa antamaan vastineensa arviointikertomuksessa teknistä lautakuntaa koskeviin havaintoihin, tämä huomautus koskee 2019 saatuja vastauksia.
- Esteellisyyksien syiden merkitseminen puutteellista, esteellisyyksien syyt puuttuvat osasta pöytäkirjoja.
- Tekninen lautakunta on käsitellyt 21.4.2020 § 35 Veteraanien, puolisoitten, leskien ja pikkulottien kotiin kuljetettavia aterioiden asiaa. Asia on tuolloin jätetty pöydälle. Asiaa ei ole käsitelty uudelleen vuoden 2020 aikana. Hyvän hallintotavan mukaan pöydälle jätetty asia on käsiteltävä uudelleen viipymättä.
- Kunnan taseessa 2020 vaihto-omaisuudessa on 32.855,26 € (edellisvuonna sama vaihto-omaisuuden arvo). Varastoinvetaariluettelon mukaan varaston arvo on 89.657,94 €. Teknisen toimen ja kirjanpidon tulee huolehtia tietojen oikeellisuudesta.

Ympäristölautakunnan vastuualue:

Edellisen vuoden huomiot:

- osa muutoksenhakuohjeista on täytetty puutteellisesti, ei ole mm. mainintaa siitä, että jos saa hakea oikaisua lautakunnalta silloin ei saa tehdä valitusta.
- pöytäkirjasta 9.5.2019 § 26 puuttuu esittelijän esitys

Vuoden 2020 huomiot:

- Ympäristölautakunta on toiminut esimerkillisesti.

Kaikki lautakunnat

Edellisen vuoden huomiot:

Tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomiota pöytäkirjamerkintöihin ja kehottaa lautakuntien puheenjohtajia ja pöytäkirjanpitäjiä huolellisuuteen mm. esteellisyyksien ja äänestysten kirjaamisessa pöytäkirjoihin.

Esteellisyyksistä pitää kirjata esteellisyyden peruste hallintolain 28 §:n mukaisena. Lisäksi tarkastuslautakunta kehottaa puheenjohtajia ja pöytäkirjanpitäjiä kertaamaan kuntalakia, hallintolakia ja kunnan hallintosääntöä sekä hankintaohjeita.

Vuoden 2020 huomiot:

- Vaihtuvuus kunnan teknisissä palveluissa (toimistossa) on ollut suurta ja hakemuksia avoimna oleviin virkoihin on tullut vain vähän. Mitä voisimme tehdä, että Kaustisen kunta olisi vetovoimainen ja pitovoimainen työnantaja?
- Henkilökunnan suuri vaihtuvuus muodostaa henkilöriskin.
- osasta pöytäkirjoista puuttuu nettiin julkaisupäivä
- jos henkilö on tullut kokoukseen kesken asian käsittelyn pöytäkirjasta ao. asian kohdalta puuttuu saapumisaika.
- Esteellisyyksien syiden merkitsemiseen tulee kiinnittää huomiota edelleen (hallintolaki 28 § mukaisesti)

Kunnanhallituksen ja valtuuston vastuualue:

Edellisen vuoden huomiot:

Kunnanhallitus

- Kaustisen kunnan maapoliittinen ohjelma jäi hallituksessa pöydälle 4.2.2019, asiaa ei ole tuotu uudelleen kunnanhallituksen käsittelyyn eikä sitä ole alemmissa toimielimissä otettu uudelleen käsiteltäväksi. Hyvän hallintotavan mukaisesti pöydälle jääneet asiat tulisi valmistella pikaisesti uuteen käsittelyyn.
- Kuntastrategian päivittäminen on tarpeen toteuttaa vielä kuluvan vuoden aikana.
- Tarkempi tavoitteiden asettaminen ja ohjaaminen tytäryhtiölle kirjallisesti sekä myös talousarvion yhteydessä.
- yleisavustusten jakaminen on lisääntynyt vuosittain, vaikka taloustilanteemme on heikko.
- Konserniohje sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet saatiin päivitettyä

Vuoden 2020 huomiot:

- Kunnan tilinpäätös ei valmistunut ajoissa, kunnanhallitus hyväksyi ja allekirjoitti sen vasta kokouksessaan 20.4.2020. Kunnanhallituksen tulee huolehtia tilinpäätöksen valmistumisesta maaliskuun loppuun mennessä.
- Kunnan tilinpäätösasiakirjaa tulee lyhentää siten, että siihen otetaan vain valtuustotasolla määritellyt tavoitteet ja niiden toteutuminen. Hallintokunnat voivat omille lautakunnilleen antamissaan toimintakertomuksissaan, kertoa enemmän, mutta niitä ei oteta tilinpäätösasiakirjaan.

3. Arvio asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

3.1 Strategian toimeenpano ja toteuttaminen

Valtuusto hyväksyi vuonna 2018 uuden kuntastrategian. Vuoden 2018 talousarviotavoitteet olivat kuitenkin talousarviota tehtäessä voimassa olleesta strategiasta. Tarkastuslautakunta on tämän vuoksi kiinnittänyt vähemmän huomiota strategian tavoitteiden toteutumiseen.

Kaustisen kunnan strategia:

- Yhdessä kilpailukykyistä Kaustista rakentamassa – pyritään parantamaan Kaustisen kunnan kilpailukykyä ja taloudellista asemaa, sekä vastaamaan kasvavan väestön ja yritysten määrän sekä kehittyvän teollisuuden tarpeisiin.
- Sykkivä, Soiva Kaustinen! Kansainvälinen kilpailukykyinen Kaustinen 2025 – yhteisöllisyys ja turvallisuus, oikeudenmukaisuus ja avoimuus, luovuus ja rohkeus, tuloksellisuus ja kestävä kehitys
- Hyvinvoinnin edistämisen painopisteemme Kaustinen on viihtyisä ja palveleva
- Kaustinen on yritysmyönteinen ja mahdollistava
- Toimintakulttuurin ja johtamisen painopisteemme Kaustisen toimintakulttuuri perustuu yhteistyöhön ja kestävään toimintaan
- Keskeiset strategiset mittarimme – Kaustinen kasvaa, kehittyy ja voi hyvin, 40 uutta vuokra-asuntoa vuosina 2019 – 2020, asukasluku kasvaa keskimäärin 1,5 % vuodessa, kuntalaisten hyvinvointi paranee, toisen asteen opiskelijoiden määrä kasvaa, yritysten ja työllisten määrä kasvaa

- Strategian toteuttaminen valtuustokauden 2017 – 2021 aikana: Hyvinvoinnin edistäminen, vetovoimaisuuden kehittäminen, toimintakulttuuri ja johtaminen, kuntalaiset keskiössä.

Hallinto- ja kehittämispalveluiden vastuualue

- Yrittäjyysstrategia
- kaivosteollisuuden kokonaissuunnitelma
- kunnan markkinointi- ja viestintäsuunnitelma
- Digi2021 -digitalisoinnin kehittämisohjelma
- henkilöstösuunnitelma
- omistajapoliittinen ohjelma
- toimintakulttuurin ja johtamisen kehittämisohjelma, mukana valtuuston puheenjohtajisto.

Sivistystoimen vastuualue

- Osallistuva kuntalainen -kehittämisohjelma
- vapaa-aikapalveluiden kehittämissuunnitelma
- elävä kulttuuriperintöstrategia

Tekninen vastuualue

- strateginen maankäytön suunnittelu ja kaavoitus
- keskustan kehittämissuunnitelma.

Aikaisemmin mainitut strategiset tavoitteet ovat edelleen toteuttamatta, muutama tavoite on toteutunut.

Investoinnit

Tarkastuslautakunta toteaa, että monia investointeja jäi toteuttamatta. Tarkastuslautakunta olisi toivonut, että tekninen toimi olisi tarkemmin selvittänyt, miksi investointeja ei toteutettu suunnitellun mukaisesti ja toisaalta miksi toteutettiin sellaisia investointeja, joihin määrärahaa ei ollut varattu. Investointeihin kokonaisuutenaan valtuustossa hyväksytyt määrärahat riittivät.

Tarkastuslautakunta huomautti tästä jo aikaisempina vuosina.

Henkilöstö

Sairauspoissaolojen määrä on edelleen korkea 21 pv/työntekijä, kehitys on mennyt huonompaan suuntaan (edellisvuonna sairauspäiviä oli keskimäärin 19 pv/työntekijä). Sairauspoissaolot käydään työterveyshuollon kanssa lävitse kaksi kertaa vuodessa ja käytössä on myös varhaisen puuttumisen malli. Sairauspoissaolot hallintokunnittain vaihtelevat paljon. Sairauspoissaolot sisältävät tapaturmat.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Sairauspoissaoloihin tulee edelleen kiinnittää huomiota, jotta ne saataisiin vähenemään. Tapaturmien määrä on varsin korkea. Käydäänkö tapaturmat tapauskohtaisesti lävitse ja laaditaanko näistä raportit? Onko työnantajalla käytössään ns. läheltä piti -tilanteista raportointi? Työsuojelullista valvontaa tulee edelleen kehittää, jotta tapaturmilta vältyttäisiin.

Kehityskeskusteluja ei ole kaikkialla käyty suunnitelmien mukaisesti. Kehityskeskusteluilla voidaan osaltaan vaikuttaa työtyytyväisyyteen ja sitä kautta myös sairauspoissaoloihin.

3.2. Toimintakertomuksessa raportoitujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Sisäinen valvonta

Kunnanhallitus vastaa kokonaisvaltaisesti sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Hallintosäännön mukaan lautakunta vastaan toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta ja raportoi keskeisistä johtopäätöksistä kunnanhallitukselle.

Konserniohjeella ohjataan sekä kunnan omia toimielimiä ja viranhaltijoita että konserniin kuuluvia tytäryhteisöjä. Varsinaiset kunnan sisäiset toimivaltasäännökset annetaan hallintosäännöllä.

Konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Konsernijohto vastaa kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Ohjeita on annettu myös talousarvion täytäntöönpano-ohjeella.

Kunnassa tulee dokumentoida hallintokunnittain sisäisen valvonnan toteutuminen, jolloin kunnanjohtaja ja kunnanhallitus voivat antaa selonteon sisäisen valvonnan toimivuudesta.

Uusi konserniohje hyväksyttiin valtuustossa kevään 2019 aikana.

Uusi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistus hyväksyttiin 14.1.2019. Ensisijainen vastuu raportoinnista on toimielimen esittelijällä ja konsernin yhtiöiden toimitusjohtajilla.

3.3. Konsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Kaustisen kehitys Oy:

Taloudellisena tavoitteena oli saada yhtiön kannattavuus nostettua luopumalla vanhoista ja kannattamattomista kiinteistöistä ja tarkistamalla kiinteistöjen vuokrien määrää ja tehostamalla kiinteistöjen käyttämistä liiketoimintaan varastotiloina käyttämisen sijaan.

Toiminnallisena tavoitteena oli viimeistään vuoden 2020 aikana saada vähennettyä vanhinta kiinteistökantaa myymällä kannattavalla hinnalla ne ensisijaisesti niissä toimiville yrityksille ja yrittäjille ja toisena vaihtoehtona on laittaa kiinteistöt yleisesti myyntiin. Tämä parantaa yhtiön kulurakennetta ja sitä kautta mahdollistaa tuloksen kasvattamisen. Yhtiölle jää uusimmat kiinteistöt, joissa suurempien kunnostuksien kustannukset ovat vuosien päässä, ellei mitään yllättäviä menoeriä kiinteistöistä tule.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Kaustisen Kehitys Oy ei saavuttanut taloudellisia tavoitteita. Kaustisen Kehitys Oy:n talousarvio vuodelle 2020 oli suunniteltu ylijäämäiseksi. Talousarvioon sisältyi muita tuottoja 300.000 € ja toteutuma oli vain 17.357,40 €, mistä johtuen yhtiön tilikauden tappio 276.361,93 €. Tarkastuslautakunta kiinnittää konserniin kuuluvien tytäryhtiöiden taloussuunnitteluun totuudenmukaisuuteen huomiota. Korjausvelkaa yhtiön kiinteistöissä on huomattavia määriä.

Kiinteistö Oy Kaustisen oppilasasuntolat:

Taloudellisena tavoitteena oli pitää yhtiön talous voitollisena. Tämä mahdollistaa korjauksien tekemisen ajallaan ja on varautumista suurempien peruskunnostuksien tekemiseen, jos solutyypisiä asuntoja jossakin vaiheessa halutaan muuttaa isommiksi kokonaisuuksiksi. Rakentamiseen otetun aravalainan takaisinmaksu päättyy vuoden 2020 aikana ja tämän menoerän poistuminen vapauttaa rahoitusta sen jälkeisiin peruskunnostuksiin.

Toiminnallisena tavoitteena oli pitää oppilasasuntolan rakennukset hyvässä kunnossa ja korjata asuntosoluja, jos niissä ilmenee korjauksen tarpeita. Asuntolaan on uusittu keittiöiden koneita sitä mukaa kun uusimistarvetta on ilmennyt. Osa keittiöiden konekannasta on vielä alkuperäisiä. Mikäli asumistarpeissa ilmenee uusia toiveita, niitä pyritään toteuttamaan rahoituksen sallimissa rajoissa. Tavoitteena on, että rakennukset pysyvät hyvässä kunnossa koko niiden elinkaaren ajan.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Kiinteistö Oy Kaustisen oppilasasuntolat on saavuttanut tavoitteensa hyvin. Tilikauden tulos oli 46 821 € voitollinen.

Kaustisen Kansantaiteenkeskus Oy:

Yhtiön taloudellisena tavoitteena oli, että talon kunnalle aiheuttamat kustannukset olisivat mahdollisimman pienet. Toiminnallisena tavoitteena on saada tyhjänä olevat tilat vuokrakäyttöön. Talon kunto pitää saada siihen kuntoon, että kenenkään ei tarvitse epäillä, että talossa oleminen aiheuttaa terveydellistä haittaa.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Kaustisen Kansantaiteenkeskus ei saavuttanut taloudellisia tavoitteita, eikä myöskään toiminnallisia tavoitteita. Tilikauden tulos oli 14.010,55 €. Talousarvio 2020 vuodelle oli ylioptimistinen. Koronapandemian vuoksi tilaisuuksia yhtiön tiloissa ei voitu järjestää.

Kunnan ylimääräisen avustuksen turvin tulos saatiin positiiviseksi. Myyntituotot jäivät huomattavasti alle budjetoidusta. Onko taloa markkinoitu ja pyritty sitä kautta saamaan uusia maksavia käyttäjiä ja tuloja? Tarkastuslautakunta olisi toivonut tarkempaa selontekoa yhtiön toiminnasta. Lautakunnan mielestä omistajaohjauksen tulee puuttua taloustilanteeseen, jotta se saataisiin positiiviseksi.

Kiinteistö Oy Rekipolska:

Taloudellisena tavoitteena oli tulostaso, jossa asukkaiden vuokrataso pysyy kohtuullisena vähintään maakunnan keskiarvoluvuissa.

Toiminnallisena tavoitteena oli järjestää asumismahdollisuuksia kohtuullisella vuokratasolla ja lyhyellä odotusajalla kaikille asunnon tarvitsijoille. Asuntokannan ylläpito hyvän kiinteistönhoidon avulla ja uusien vuokratkohteiden rakentaminen nykyaikaiseen asumiseen soveltuviksi ja että asunnot on varustettu nykyaikaisella varustuksella ja tekniikalla. Eri perhekoon ja eri ikäkausien asumistarpeisiin soveltuvia asuntoja olisi tarjolla, kun uusia asuntoja rakennetaan.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Kiinteistö Oy Rekipolska on saavuttanut tavoitteensa, hyväkuntoiset asunnot ja kohtuullinen vuokrataso. Kuitenkin yhtiön tulos oli -23.432,30 € tappiollinen.

Kaustisen Lämpö Oy:

Yhtiön taloudellisena tavoitteena oli: Toiminta-alueella oleva kilpailukykyinen energiantoimittaja. Varmistetaan tehdyillä energiamateriaalisopimuksilla häiriötön ja hinnaltaan kilpailukykyinen energiamateriaalien saanti.

Tuotetaan keskeytymätöntä energianjakelua asiakkaille. Laajentaa lämmönjakelua olemassa olevan verkoston alueella mahdollisuuksien mukaan ja tarvittaessa laajentaa verkostoa uusille kaava-alueille.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Kaustisen Lämpö Oy on saavuttanut tavoitteensa. Yhtiön tulos oli -9.514,28 € tappiollinen. Lämmön kulutus oli leudon talven vuoksi noin -10 %.

Konserniyhtiöt yhteensä:

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että tilinpäätöskirjassa on esitettävä tytäryhtiöiden tasetiedot, jotta voidaan muodostaa käsitys konsernirakenteen taloustilanteesta.

Esim. Kaustisen Kehitys Oy:n talousarvio vuodelle 2020 oli suunniteltu ylijäämäiseksi. Talousarvioon sisältyi muita tuottoja 300.000 € ja toteutuma oli vain 17.357,40 €, mistä johtuen yhtiön tilikauden tappio 276.361,93 €. Tarkastuslautakunta kiinnittää konserniin kuuluvien tytäryhtiöiden taloussuunnitteluun realistisuuteen huomiota.

4. Talouden tasapainottamisen arviointi (kuntalaki 71.3)

4.1. Talouden tasapainotuksen toteutuminen tilikaudella

Kunnanhallitus esittää tilinpäätöksessä talouden tasapainottamistoimenpiteiksi seuraavat:

Kunnan vuoden 2020 tilinpäätös oli positiivinen. Tämä johtui pääosin harkinnanvaraisen valtionavustuksen, koronatuen, muiden valtionavustusten ja kunnan henkilöstön lomautusten vuoksi.

Kunnan oma toiminta kuitenkin heikensi toimintakatetta.

Tilinpäätös vuodelta 2020 osoitti 1.732.789,99 euron ylijäämää. Kattamatonta alijää on 532.210,18 €

Kunnanhallitus esitti talouden tasapainottamiseksi mm. toiminnan tehostamista, maksujen tarkistamista, omaisuuden myyntiä, verojen korottamista ja asetti hallintokunnille 5 %:n säästötavoitteen talousarviomäärärahoista. Kunnanvaltuusto korotti syksyllä kunnallisveroa 0,5 % - yksiköllä 22,0 %:iin. Lisäksi henkilökunta lomautettiin 15 päiväksi, lukuun ottamatta lomituspalveluhenkilökuntaa.

Kuntamaisema Oy:n analyysiä käytettiin toiminnan ja talouden parantamismahdollisuuksien löytämiseksi.

Tarkastuslautakunnan arvio:

Talouden tasapainottamistoimenpiteenä kunnanhallitus ei ole esittänyt kunnollisia taloudentasapainottamistoimenpiteitä.

Kunnan talous on saatava kuntoon ja tulos positiiviseksi niin, että kertyneet alijäämät saadaan katettua.

Ylimääräisiä rahoituseriä kunnalle tuskin tulee muutamaan vuoteen. Koronatukea ei mahdollisesti tule enempää. Kuntien yhteisöveron tuottoa on tilapäisesti korotettu 10 %:lla, mikä voidaan todeta myös Kaustisen kunnan yhteisöveron tuoton kertymältä tammi-huhtikuun ajalta. Mm. tämän vuoksi kertymä näyttää olevan edellisvuotta suurempi.

Tarkastuslautakunta on erittäin huolestunut siitä, että sote-menot ovat kasvaneet kestävämmän suuriksi, eivätkä kunnan verotulot riitä sote-menojen kattamiseen. Kunnan oma toiminta on kuitenkin pyritty hoitamaan mahdollisimman kustannustehokkaasti. Edelleen tarvitaan tarkkaa taloudenpitoa ja riittävää huomiota hyvään taloudenpitoon, hankintojen tarkempaa harkintaa ja mahdollisuuksien mukaan niistä pidättäytymistä.

Henkilöstömenot ovat vähentyneet henkilöstön vähenemisen ja lomautuksista johtuen.

4.2. Voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyys

Maisemamallia on käytetty talouden seurannassa. Kuntalain mukaan taloussuunnitelman yhteydessä on päätettävä yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla kattamaton alijäämä katetaan.

Tarkastuslautakunnan mielestä kunnan taloussuunnitelmassa ei ole yksilöity riittävästi näitä toimenpiteitä.

Hallintokuntien tulee kiinnittää erityistä huomiota hankintojen tarpeellisuuteen ja noudattaa hankintalakeja ja kunnan hankinnoista antaa ohjeistusta.

5. Muut havainnot

Kunnanhallituksen antaman talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaisesti sijaisuudet hoidetaan ensisijaisesti sisäisin järjestelyin ilman sijaisen palkkaamista. Talousarviovuonna avoimeksi tulevia virkoja ja toimia ei saa täyttää ennen kuin on perusteellisesti selvitetty, voidaanko tehtävä hoitaa sisäisin siirroin, tehtävien uudelleenjärjestelyin tai muulla tavalla täyttämättä virkaa tai tointa. Kuitenkin myös lyhyitä muutaman päivän sijaisuuksia täytettiin jatkuvasti vuoden aikana.

Koko kunnan henkilöstö lomautettiin vuoden aikana, lukuun ottamatta lomituspalveluita. Samaan aikaan jouduttiin kuitenkin palkkaamaan henkilökuntaa osaan toiminnoista, koska lomautettuna olleella henkilökunnalla ei ollut tehtäviin vaadittua osaamista tai koulutusta.

Henkilöstön sairastavuus on kohonnut edelleen jo korkeista lukemista. Tähän tulee kiinnittää enemmän huomiota. Tapaturmien ehkäisyssä voisi ottaa käyttöön esim. läheltä piti -raportoinnin.

Käytöstä poistetut kiinteistöjen ylläpitokustannukset ovat korkeita ja näiden kohteiden yllä pito on kunnalle rasitus.

Sopimukset ovat väline hallita riskejä. Sopimuksia tulee seurata ja päivittää jatkuvasti. Solmittavien sopimusten tulee olla sellaisia, että ne ovat kunnan kannalta taloudellisesti kannattavia.

Tarkastuslautakunta toivoo, että tulevana vuotena hallintokunnat kiinnittävät entistä enemmän huomiota tavoitteiden asettamiseen ja mittareihin. Tavoitteet ja mittarit tulee johtaa valtuuston hyväksymästä strategiasta.

6. Yhteenveto tavoitteiden toteutumisesta ja kunnan palveluiden tuloksellisuudesta ja kehityksestä

Kaustisen seutukunnan väkiluku väheni.

Seutukunnan alueelle on tulossa suuria investointeja, joiden vaikutus tulisi ottaa huomioon jo tässä vaiheessa. Kaustinen on seutukunnan keskus usealla rintamalla, olemme alueemme palveluiden keskus, nimityksen olemme ansainneet.

Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä toisen asteen koulutuksen puitteet alkavat olla kunnossa. Kaivostoiminnan käynnistyminen on entistä lähempänä, myös siihen meidän on varauduttava.

Suurena ongelmana tarkastuslautakunta pitää edelleen kunnan nykyistä taloustilannetta.

Tehtyjen investointien tulee olla hyvin suunniteltuja ja tuottavia, jotta taloudellinen tilanne ei entisestään huonone. Olemassa olevat tilat tulisi käyttää ennen uusien rakentamista.

Kunnan aikaisempien vuosien alijäämiä saatiin vuoden aikana katettua, kattamatonta alijäämää on jäljellä 532.210,18 €.

Tarkastuslautakunta toivottaa onnea ja menestystä uudelle tarkastuslautakunnalle tulevassa arviointityössä.

7. Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle

Tarkastuslautakunta esittää kunnanvaltuustolle, että se

1. hyväksyy vuoden 2020 tilinpäätöksen ja
2. vuoden 2020 taloutta ja hallintoa hoitaneille toimielinten jäsenille ja viranhaltijoille myönnetään vastuuvapaus tilikaudelta 1.1. – 31.12.2020
3. tilikauden tulos 1.732.789,99 euroa siirretään aikaisempien vuosin yli-/alijäämätillille.

8. Allekirjoitukset

Kaustisella 27.5.2021

Markku Luomala
puheenjohtaja

Toni Anttila
varapuheenjohtaja

poissa kokouksesta
Mika Jouppila
jäsen

Seija Kaustinen
jäsen

Vappu Peltokangas
jäsen

Tiina Haukilahti
varajäsen

Annika Rauma
tarkastuslautakunnan sihteeri

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 13 pages before this page

Tämä asiakirja sisältää 13 sivua ennen tätä sivua

Detta dokument innehåller 13 sidor före denna sida

Dokumentet inneholder 13 sider før denne siden

Dette dokument indeholder 13 sider før denne side

TIINA HAUKILAHTI

f1f34ef1-526b-4353-8ed0-328b3c0b9a4 - 2021-05-28 10:20:05 UTC +03:00
BankID / MobileID - 188becf6-4b29-4e5c-b90c-57dc9cfd293 - FI

TONI JUHANI ANTTILA

5d3f0891-dbb5-48ea-826d-7dc06aea2446 - 2021-05-28 10:29:00 UTC +03:00
BankID / MobileID - 5dea2c6c-b311-462c-bf15-f14d36734150 - FI

MARKKU PÄIVIÖ LUOMALA

eb885cc6-c7d2-4c63-986a-ed5951b9be10 - 2021-05-28 10:52:14 UTC +03:00
BankID / MobileID - 40f5ca5a-7ee5-4e70-8630-0925afb86ea4 - FI

Annika Marianne Rauma

8f72cc1c-1699-4874-9538-2805e06632a2 - 2021-05-28 11:40:12 UTC +03:00
BankID / MobileID - 8ef1b5a2-7e06-4005-a1d0-2b54289a41bf - FI

SEIJA PÄIVIKKI KAUSTINEN

04c2edd7-af09-43ce-95f8-b1f247414538 - 2021-05-28 12:44:59 UTC +03:00
BankID / MobileID - bbf7c2f8-3046-4cc8-8a30-ec1434f89732 - FI

VAPPU PELTOKANGAS

b46ff41e-3d1b-4a4b-b351-3fa2425f850c - 2021-05-31 11:15:17 UTC +03:00
BankID / MobileID - 90acef1d-a60f-4685-a87b-feab4a46f03c - FI

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

stämningssfullmakt
förmåteckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvede